

EĞİTİMDE BİREYİ TANIMANIN ÖNEMİ

Vedat AKTEPE

Şeyh Şamil İlköğretim Okulu, Kırşehir/Türkiye

Geliş Tarihi:04. 03. 2005

Yayına Kabul Tarihi :07.07.2005

ÖZET

Eğitimde; öğrencilerin bireysel farklılıklarının farkına varmak, verilecek olan konunun özelliğine göre uygun yöntem ve teknikleri kullanmak, eğitim etkinliklerimizin içeriğini öğrencinin bireysel farklılığına göre belirlemek, hiç kuşkusuz her öğretmenin istediği bir durumdur. Öğrencinin tanınması için; bireylerin yetenekleri, başarı ve başarısızlıkları, kişisel ve sosyal uyum düzeyi sorunları, zayıf ve güçlü yanları, tavır ve değer yargıları, yetiştiği çevrenin geliştirici ve engelleyici etkileri gibi daha pek çok özelliklerinin ayrıntılı olarak bilinmesini gerektirir. Bireyin niteliklerini tanımının amacı, farklı nitelikleri ile bireyi betimlemek ve hangi koşullarda ne şekilde davranacağını yordamaktır. Eğer, insan gibi karmaşık bir organizma ise, davranışlarını betimleme ve davranışlarını yordama işi oldukça zordur. Bu çalışmanın amacı; Eğitimde bireyi tanıma açısından öğretmen ve öğrencinin durumunu, eğitimde bireyi tanıma kavramı ve süreci ile eğitimde bireyi tanımının gerekliliğini ortaya koymaktır.

Anahtar kelimeler: Eğitim, bireyi tanıma, öğretmen, öğrenci.

THE IMPORTANCE OF RECOGNIZING THE INDIVIDUAL IN EDUCATION

ABSTRACT

In education, to be cognizant of individual differentiations of students, to utilize suitable methods and techniques in accordance with the curriculum to be introduced and the determine the content of our educational activities with respect to these individual differentiations are the conditions of which, no doubt, each teacher desires. Recognizing of students necessitates acknowledgement of other particulars of individuals such as interest and skills; successes and failures; the level of individual and social adaptation problems; weak and strong behaviors; interest, attitude and value judgments; and developmental and restrainable affects of the environment in which individual is grown, in detail. The aim of learning characteristics of individual is to describe the individual with his/her different qualifications, and to assume him/her how s/he will behave in which conditions. However, describing and assuming of behaviors of human having sophisticated organism is considerably difficult. The purpose of this study is, from the standpoint of recognizing individual, to put forward the necessity of students and teachers statuses, and of recognizing individual by using the concept and duration of recognizing individual within educational period.

Key words: Education, recognizing individual, teacher, student.

GİRİŞ

Doğada en gelişmiş sistem insandır. İnsanı ve onun davranışlarını tanımlamak, çözmeye çalışmak aslında oldukça zor ve karmaşık bir iştir. İnsanlar arasında sayısız yönden farklılıklar olduğu kadar, benzerlikler ortak yönler de çoktur. Eğitim programları öncelikle benzerlikler üzerine kurulur ve uygulamada her bireyin yapısına göre ayarlamalar yapılması beklenir. Eğitim, bireyler arasındaki farklılıklara duyarlı olabildiği ölçüde başarılı olabilir. Eğitimde benzerliklere odaklanmak ekonomiktir, kolaylıktır, farklılara odaklanmak ise zor ve pahalıdır, fakat insan doğasının zenginliklerine ancak bu yolla erişilebilir ve toplumda çeşitlilik bu yolla sağlanabilir. (Kuzgun, Deryakulu, 2004, s.1)

Her birey birbirinden farklıdır. İnsanın eğitiminde bireysel farklılıklar dikkate alınmalıdır. Her birey ; farklı yeteneğe, zekaya, ilgiye, öğrenme biçimine, ön bilgilere ve farklı motivasyonlara sahiptir. Eğitimin önemi ve değeri işte bu bireysel farklılıklara önem vererek; bireyin yetenek, ilgi ve zeka alanlarına yönelik eğitim faaliyetlerini bireye sunmakla mümkün olabilmektedir.

Eğitim, faaliyet olarak insanlıkla beraber başlamıştır. Her aile çocuğunu ilk biçimlendiren, ona yaşama kurallarını öğreten bir informal eğitim kurumu olarak işlevini sürdürmektedir. Nüfusun artması, yeni ihtiyaçların ortaya çıkması, toplumların yapılarında sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik yönlerden gelişme ve değişimin olması, bilim ve teknolojinin hızlı ilerlemesi, amaçlı, planlı, programlı ve örgütlü bir eğitime gereksinim doğurmuştur. Böylece ortaya çıkan formal

eğitim, öğrenme ve öğretme konusunda uzmanlaşmış insanların yetiştirilmesini ve bunların örgün eğitim kurumları dediğimiz okullarda görev yapmalarını öngörmüştür. Böylece öğretmenlik mesleği bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır (Çelikkaya, 1997, s.5).

Eğitimin önemi ve gereği gün geçtikçe daha da çok artmaktadır. Bilgi toplumu olmanın ilk şartı eğitilmiş insan sayısının artmasına bağlıdır. Problemleri çözmek için yollar arayan, yaratıcı, hedeflerini gerçekleştirmede bencil olmayan, adil, insan ilişkilerinde demokratik ve özerk, sosyal ve kültürel konularda esnek, bütünleyici özellikleri ağır basan, meslek kültürü oluşmuş insanı yetiştirmek ancak eğitimin önemine ve gereğine inanmış toplumlarda mümkün olabilmektedir.

“Eğitim sadece bilgi aktarma olarak algılandığında öğretmenlerin eğitimdeki rolünün azaldığı ve azalacağı görüşü doğrudur. Ancak günümüzdeki eğitim sıradan bilgi aktarmanın çok ötesinde bir anlam ifade etmektedir” (Ergun, 1999:73). Eğitimin en genel amacının “bireyi topluma yararlı hale getirme” (Yeşilyaprak, 2000) ilkesi olduğundan teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin, bilgisayarlı eğitim, modern araç-gereç kullanımı ne kadar artarsa artsın; öğrencinin sosyalleşmesi, okulda edindiği bilgiyi günlük hayata uyarlayabilmesi ve topluma yararlı bir birey olabilmesi için öğretmenin konumu ve yeterliliği göz ardı edilemez.

Eğitim ve öğretimin temeli, öğretmen-öğrenci ilişkisine dayanır. Bu ilişkiler istenen düzeyde olmadıkça, amaç, konu, çevre ve diğer öğretim öğeleri ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın sağlıklı bir eğitim ve öğretim olamaz. Çocuklara değer veren

öğretmen kendini onlara, sevdirecektir. İşte bu sevgi, eğitim ve öğretim ortamının ilk koşuludur (Binbaşıoğlu, 1994; 230). Öğrencilerin derse katılmasını sağlamak, düşüncelerine önem vermek, derse katılımlarını değerli saymak (teşekkür etmek), bunları sınıf ortamında paylaşmak ve onlarla anlaşmaya çalışmak öğrencilerle kurulan etkileşimi olumlu yönde etkileyecektir (Çakmak, 2000; 33-34).

Öğretmenin ne öğrettiği kadar, nasıl öğrettiği, öğrencileri ile nasıl bir ilişki, iletişim ve etkileşim içinde olduğu, öğrencilerini ne ölçüde tanıdığı ve onların beklentilerine ne ölçüde yanıt verebildiği önemlidir. Öğretmenin rolü öğrenci ile etkileşimi boyutunda daha önemlidir (Demirbolat, 2000:37). Öğrencilerin bilişsel-duyuşsal ve hazır bulunuşluk düzeyleri dikkate alınmadan planlama yapılamaz (Bilen, 1996:197). Derslerde işlenecek konuların iş ve işlem basamakları belirlenmelidir. Yani dersin akış şeması öğretmence çok iyi bilinmelidir. Bu akış şeması mümkün olduğunca açık olmalı ve öğrencilerce de bilinmelidir. Geçerliliğini yitirmiş müfredat programındaki ünitelerde değişikliğe gidilmelidir. Bu değişiklik ünitelerin yöreselleştirilmesi biçiminde olmalıdır. Dersin amacına uygun araç-gerecin sınıf ortamında bulundurulmasına çalışılmalıdır. Ders işlemede kullanılacak yöntem ve teknikler, dersin özelliğine öğrenciye ve sınıf mevcuduna göre değişmelidir.

“Öğretmenin temel görevi öğrenmeye rehberlik etmek ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktır. Etkili öğretim yapabilmek için öğrencilerin nasıl öğrendiklerini ve geliştiklerini bilir. Onların entelektüel, sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek etkinlikleri düzenler, olanakları sağlar. Eleştirel düşünme,

problem çözme ve performans becerilerine ait gelişimlerine özendirmek için çeşitli öğretim stratejileri uygular” (M.E.B., 2002:23).

Öğretimin, insan yaşamının belli bir aşamasında verilen, amaca dönük, okulda ve sınıfta sürdürülen, çok çeşitli etkenler altında bulunan ve başarılı olması için teorik-teknik-yöntem açısından çeşitli ve karmaşık ön koşullar ve yan koşulların sağlanmasını gerektiren ayrıntılı ve ciddi bir inceleme-araştırma alanı olduğunu belirlemek gerekmektedir (Varış, 1988, s.25).

Toplum ve dünya değiştikçe öğretmenlere yüklenen görev ve sorumlulukların da değişip, çeşitlenmesi ve artması kaçınılmazdır. Gelişen eğitim anlayışında öğretmenlerin yerine getirmesi gereken temel görevin, “ulusal ve evrensel değerleri benimseyen ve sorunlara çözüm üreten, milli eğitimin ve alanı ile ilgili ders programlarının amaçlarını davranışa dönüştüren, öğrenmeyi öğrenen bireyleri, bir bireyin gereksinimini de dikkate alarak yetiştirmek” olduğu bildirilmektedir. Nitekim, hazırlanan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Taslağı”nda, iyi bir öğretmenin sahip olması gereken yeterlikler altı başlık altında toplanmıştır. Bunlar aşağıda sıralanmıştır: (Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, sayı:58, s: 28, s:50)

1. Kişisel ve Mesleki Değerler-Mesleki Gelişim: Öğrencilere değer verme, saygı gösterme ve öğrencileri anlama, Öğrencilerin öğrenebileceğine ve başarabileceğine inanma, Ulusal ve Evrensel değerlere önem verme, Öz değerlendirme yapma, Kişisel gelişimi sağlama, Mesleki gelişimleri izleme ve katkı sağlama, Okulun iyileştirilmesi ve geliştirilmesine katkı sağlama, Mesleki

yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme.

2. Program ve İçerik Bilgisi: Türk Milli Eğitiminin amaçları ve ilkeleri bilgisi, Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi, Özel alan öğretim programını izleme ve değerlendirme.
3. Öğreneni tanıma: Gelişim özelliklerini tanıma, İlgi ve ihtiyaçları dikkate alma, Öğrencilerle ilişkilerinde onlara değer verme, Öğrenciye rehberlik etme.
4. Öğrenme ve Öğretme Süreci: Dersi planlama, Materyal hazırlama, Öğrenme ortamlarını düzenleme, Ders dışı etkinlikler düzenleme, Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme, Zaman yönetimi, Davranış yönetimi
5. Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme: Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme, Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin konu alanındaki öğrenmelerini ölçme, Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama, Sonuçlara göre öğrenme-öğretme sürecini gözden geçirme.
6. Okul, Aile ve Toplum İlişkileri: Çevreyi tanıma, Çevre olanaklarından yararlanma, Okulu bir kültür merkezi olarak görme, Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsız olma, Aile katılımı ve işbirliği sağlama.

Yukarıda sayılan özelliklerde belirtilen öğreneni tanıma alanı öğrenciyi tanıma ile doğrudan ilgilidir.

Öğretmenin öğrenciyi tanımmasının eğitim-öğretimde başarıyı artırdığı yönünde genel bir kanı vardır. Eğitim ve öğretim müfredatları öğrenci boyutu vurgulanarak

hazırlanır. Öğrencinin yaşı, çevresi, ilgi alanları bu sistemde önemlidir. Öğrenciye verilecek bilgiler, öğrencinin daha önceki eğitimine, nasıl yetiştiğine ve onun şartlarına uygun hazırlanır. Kısaca öğrenci merkezli bir eğitimde, öğrenci sistemin temelidir.

Öğretmen öğrencilerini çeşitli özellikleriyle (fiziksel, sosyo-ekonomik, zihinsel, duygusal ve psiko-motor) tanır. Bu özelliklerine uygun öğrenme deneyimleri yaratır. Öğrencilerin öğrenme biçimlerindeki farklılıkları anlar. Bu farklılıklara uygun adil öğrenme fırsatları düzenler.

Öğretmen, bireysel farklılıkların, içsel ve dışsal motivasyonun, çalışma ve öğrenme alışkanlıklarının, kalıcı ve anlamlı öğrenmede önemli olduğunu bilir. Buna uygun öğrenme deneyimleri oluşturmak için çaba gösterir.

Bu çerçevede öğretmen aşağıdaki yeterlilikleri gösterir :

1. Öğrencilerin fiziksel özelliklerini tanıma,
2. Öğrencilerin sosyo-ekonomik özelliklerini tanıma,
3. Öğrencilerin grup ilişkilerini tanıma,
4. Öğrencilerin zihinsel özelliklerini tanıma,
5. Öğrencilerin duygusal özelliklerini tanıma,
6. Öğrencilerin psiko-motor özelliklerini tanıma,
7. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyini belirleme,
8. Öğrencilerin Öğrenme stilini tanıma,
9. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini gözleme,

10. Öğrenciyi tanımada ilgililerle iş birliği yapma.

Öğrencilerin özelliklerini tanımadan yalnızca ders anlatmaya dayanan öğretimin eğitimsel değeri yoktur. Burada öğretmen dersinin öğretmeni fakat öğrencilerinin öğretmeni olamamaktadır. Oysa, eğitim-öğretim etkinliğinden etkilenecek olan ve davranışlarının değiştirilmesi gereken öğrenci olduğu unutulmamalıdır. Öğrencilerin sorunlarını ve gereksinimlerini bilmeden öğrenmesini sağlamak da olanaksızdır (Başaran, 1995; 15). Öğretmen sınıftaki öğrencileri hakkında ne kadar çok ve doğru bilgiye sahip olursa, öğrencileri hakkında vereceği kararlarda isabetlilik derecesi o kadar yüksek olur.

Öğretmen, öğrencilerinin öğrenme düzeylerini belirlemelidir. Bunun için bu öğrencilerin bilişsel, duyuşsal giriş davranışlarının tespitinin yapılması gerekir. Bilişsel giriş davranışı, öğrenme ünitesi ya da ünitelerinin öğrenilebilmesi için, gerekli olduğu kabul edilen, ilgili ön öğrenmelerden oluşur. Duyuşsal giriş davranışı ise, öğrenme ünitesi ya da ünitelerini öğrenmeye güdülenmiş olma derecesi olarak tanımlanır (Bloom, 1995; 13). Öğrenme-öğretme etkinliklerinin hazırlanmasında başlangıç noktası öğretmenin bildiği değil, öğrencinin bildiği olmalıdır. Bunu sağlamak için de öğretmen öğrencilerinin seviyelerini bilmek durumundadır. Burada öğretmenin görevi yetiştirmekle sorumlu olduğu öğrencilerin öğrenmelerini geliştirmek için, becerebildiği bütün işleri yapmasıdır. Öğretmen planlama çalışmalarını yaparken, o konuyu hangi yaş grubuna anlatacağını, o grup öğrencilerinin bireysel özelliklerinin farklılıklarını bilgi düzeylerinin dersi izleyecek yeterliliklerinin neler olduğunu bilmesi gerekir. Bu durumda öğretmen

aldığı sınıfın düzeyini ölçecek bir ön test yaparak onların programa giriş davranışları hakkında bilgi sahibi olur. Programlama, planlama ve sunumlarında belirlenen bu seviyeden hareket edilmesi etkin öğrenmenin ilk basamağıdır.

Nitelikli ve gerçek öğretmenlere sahip olmayı temel eğitim sorunumuz olarak görmemeye devam ettikçe, eğitimin toplumsal gelişmemize gerçek bir katkısı olacağını düşünmek hayal olur. Çünkü herhangi bir ülkede, öğretmenler ve öğretmenlik mesleği yeterli güç ve niteliğe ulaşmadıkça, o ülkede en iyi eğitim sistemi ve en yüce eğitim amaçları da bulunsa, bunlar gerçekleşemez. Oysa güçlü bir meslek mensubu olarak nitelikli, saygın, gerçek öğretmenler, kötü bir eğitim sisteminde bile her zaman mucizeler yaratabilirler (Akyüz, 1989, s.480).

Öğretmen dersinin öğretmeni değil, öğrencisinin öğretmeni olmalıdır. Öğrencisini merkez olarak kabul etmeli, onun ilgisi ve kabiliyetini dikkate almalıdır. Her öğrencinin ilgisi, alakası ve yeteneği farklıdır, dolayısıyla başarılı olmak isteyen bir öğretmen, öğrencisini her yönden (bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve sosyal) tanımaya çalışmalı ve bireylere vereceği eğitim-öğretimde hareket tarzını bu noktadan belirlemelidir. Öğrencisini tanıması; onun zihinsel durumunu, duyuşsal özelliklerini ve sosyal ilişkilerini bilmesi öğretmenin başarılı olmasını kolaylaştıracaktır.

Eğitimde Bireyi Tanıma Kavramı ve Süreci

Bireysel farkların genişliğini belirten evrensel bir yargı olarak, kişi sayısı kadar da kişilik bulunduğu ifade edilmektedir. Bireyin kişiliği çok sayıdaki bireysel ve farklı özelliklerden oluşan karmaşık ve

dinamik bir bütündür. Bireyler arasındaki farklar, kalıtsal olarak birbirlerinden farklı özelliklere sahip olarak doğan bireylerin, yine birbirlerinden farklı koşulları olan çevrelerde yetişmelerinden ileri gelmektedir.

Okula her çevreden çeşitli davranış ve alışkanlıklara sahip öğrenciler gelir. Bu farklar onların davranışlarına yansır. Öğretmen bu farklılıkların bilincinde olmalı, onları tanımalı öğrencilerin geldikleri çevrede kabul edilebilen ama istenmeyen davranışları tahmin edebilmelidir. Öğrencilerin bu tür farklı davranışlarını yanlış anlamamak için, onları tanımak gerekir (Başar, 2001, s.130).

Bireylerin söz konusu olduğu bütün uğraşların temelinde bireyi tanıma süreci yer almaktadır. Bireyi tanımak, onun kimliği ve görünüşüne ilişkin özellikleri yanında daha çok onun biyolojik, psikolojik ve sosyolojik nitelikteki davranışlarını, kişisel özelliklerini ve gereksinimlerini bilmeyi gerektirmektedir. Bireyi tanımada kişi hakkında bilgiler toplamak ve bu bilgileri anlamlı olacak biçimde analiz etmek, değerlendirmek, yorumlamak, belirli sentezlere ulaşmak gerekmektedir (Özgüven, 1998, s.55).

Bireyin tanınması için, bireylerin ilgi ve yetenekleri, başarı ve başarısızlıkları, kişisel ve sosyal uyum düzeyleri sorunları, zayıf ve güçlü yanları, ilgi, tavır ve değer yargıları, yetiştiği çevrenin geliştirici ve engelleyici etkileri gibi ve daha pek çok özelliklerinin ayrıntılı olarak bilinmesi gerekir. Bireyin niteliklerini tanımının amacı, farklı nitelikleri ile bireyi betimlemek ve hangi koşullarda ne şekilde davranacağını yordamaktır. Eğer, insan gibi karmaşık bir organizma ise, betimlemek ve davranışlarını yordama işi oldukça zordur.

Ancak; Bireyler arasındaki farkların varlığı kabul edilince, bu farkları ölçmek önem kazanmıştır. Aşağıda bireylerin günümüzde ölçülebilen nitelikleri özet olarak verilmiştir. (Özgüven,1998, s:12-14).

1. **Beden Ölçüleri:** İnsanların fizik yapıları ve ölçüleri bakımından farklı oldukları gayet açık olarak gözlenebilmektedir. Beden ölçüleri, boy, ağırlık, göğüs, kalça v.s. gibi bireyler ve cinsler arasında farklar “doğrudan” ölçülebilmektedir.
2. **Fizyolojik Ölçüler:** Organizma içindeki çeşitli organların, sistemlerin çalışması ve fonksiyonları ölçülmektedir. Kalsiyum miktarı, şeker, asit, hemoglobin, nefes alıp verme kapasitesi, nabız v.s. gibi bireysel farklar türlü araç gereçlerle ölçülmekte gözlenebilmektedir.
3. **Motor Yetenekleri:** Bütün vücudun veya belirli bir organın dıştan gelen bir uyarıcıya karşı gösterdiği tepkinin hızı, bireylere ait reaksiyon zamanları, ışığa karşı tepkileri de ölçülmektedir.
4. **Duyusal ve Algısal Ölçüleri:** Görme, işitme, tadma duyularına ait farklar, karmaşık şekil, çizgi ve desenlerin, renk ve seslerin algı ve izlenimlerinin ne derecede hatırlanabildiği ölçülen özelliklerindedir.
5. **Zihinsel Yetenekleri:** Bireyin zihinsel ölçüleri, yetenekleri, algılama, problem çözme, bellek, yargı ve muhakeme boyutları çeşitli psikolojik testlerle ölçülmektedir.
6. **Bilgi ve Becerileri:** Belli öğrenim düzeyindeki kişilerin öğrenme süreci içindeki konulara ilişkin bilgi ve beceri yönünden olan farkları başarı ve

performans testleri ile ölçülen özelliklerdendir.

7. Özel Yetenekler: Bireye ilişkin müzik, resim, motor koordinasyonu ve diğer artistik yetenekler kısmen de olsa ölçülebilmektedir.
8. İlgi, Tutum, Değer, İnanç ve Fikirler: Bu alanlara giren nitelikler de çeşitli ölçme araçları ile sayısal olarak ölçülmektedir. Araştırmalar bu nitelikler yönünden bireyler arasında oldukça geniş sayılabilecek farklar bulunduğunu göstermektedir.
9. Kişilik Özellikleri: Bireylerin çeşitli kişilik özellikleri de kişilik test ve envanterleri ile projektif yöntemlerle ölçülebilmektedir. Kişilik özellikleri bakımından bireyler arasında anlamlı farklar bulunduğuna da ulaşılmıştır.

Ölçme alanındaki gelişmeler insanın bütün nitelikleri değilse bile, bireyler arasındaki farkların çoğunun ölçülebileceği konusunda cesaret verici olmuştur.

Yine her bireyin ilgisi, kapasitesi, yetenekleri birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar içerisinde eğitim ve öğretimi bireyin gelişim düzeylerine göre düzenleyebilmek için, bireyi tanıma hizmetlerine gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Bireylere götürülecek eğitim hizmetleri doğrudan doğruya topluma ve toplumun kalkınmasına yansıtacak nitelikte olmalıdır. Bu tür eğitim hizmetlerinden olan rehberlik hizmetleri, bireyin sahip olduğu yetenekleri görebilmesi, değerlendirebilmesi sürecidir. Rehberliğin amacı bireylerdir: bireyin yeteneklerini, ilgilerini gereksinimlerini ve elde bulunan olanakları anlaması ve bu şekilde kendini tanıması, kendisine en uygun biçimde

davranabilmesi için bireye yardım eder. Bireye yardım edebilmek için onu tanımak gereklidir. Bireyi tanıma, genel olarak bir insanın hangi özelliklere ne ölçüde sahip olduğunu bilmek demektir. Ayrıca bireyin kendini tanıması ve gizli güçlerini geliştirmesi için de bireyin özelliklerinin ayrıntılı olarak bilinmesi gerekir (Yeşilyaprak, Güngör, Kurç. 1996, s: 161).

Eğitimde Bireyi Tanımının Gerekliliği

Her bireyin gelişimi birbirinden farklı ve sürekli. Bu süreklilik ; hem zihinsel, hem bedensel, hemde psikolojik gelişimde görülmektedir. Ancak bu gelişimin hızı yaşlara göre değişiklik göstermektedir. En hızlı gelişim 0-10 yaşları arasındadır.

Yine her bireyin ilgisi, kapasitesi, yetenekleri birbirinden farklıdır. Bu farklılıklar içerisinde eğitim ve öğretimi bireyin gelişim düzeylerine düzenleyebilmek için, bireyi tanıma hizmetlerine gereken önemin verilmesi gerekmektedir.

Bireyi tanıma ve bu amaçla bilgi toplama gereksinimi, sadece okullarda ve Psikolojik Danışma Hizmetleri için değil, toplumun her kesimindeki personel seçme, yerleştirme, değerlendirme, teşhis ve tanıma hizmetleri için de söz konusudur. Çeşitli alanlarda bireyi neden tanımaya gereksinim duyulduğuna ilişkin durumlar maddeler halinde özet olarak belirtilmiştir (Özgüven,1998, s.59).

1. Bireyin kendisini tanımasına ve gerçekçi bir benlik geliştirmesine yardım etmede,
2. Herhangi bir konuda karar vermek için gerekli temel bilgilerin toplanması amacı ile,
3. Yetenek ve ilgileri doğrultusunda bireyleri akademik programlara ve mesleklere yönlendirmek için,

4. Genelde ve okulda düzenlenecek eğitim programları için uygun olacak bireyleri ayırma ve sınıflandırmada,
5. İş verimini arttırmak için bireyin ve işin niteliklerine uygun kişileri seçmek ve yerleştirmek için,
6. Evlilik ve eş seçiminde bireylere yardımcı olmak için,
7. Bir kurumun özel amaçları için en uygun kişileri seçmede,
8. Bireylerin problemlerine uygun yardım ve tedavi hizmetini karşılaştırmak ve teşhis koymak için,
9. Bireylerin belirli konularda gelecekteki başarılarını "yordamak", tahminlerde bulunmak için.

Bireyi tanıma, genel olarak bir insanın hangi özelliklere ne ölçüde sahip olduğunu bilmek demektir. Eğitimde rehberlik yoluyla bireyi tanımının genel amacı: bireyler arası farklılıkları ortaya çıkarmak ve her bireyin bu farklılıkları oluşturan özellikleri yönünden sürekli ve bütün halinde gelişmesine yardım olanağı sağlamaktır. Bireylere götürülecek eğitim hizmetleri doğrudan doğruya topluma ve toplumun kalkınmasına yansiyacak hizmetler niteliktedir. Bu tür eğitim hizmetlerinden olan rehberlik hizmetleri, bireyin kendini ve sahip olduğu olanakları seçenekleri görebilmesi, değerlendirebilmesi sürecidir. Rehberliğin amacı bireylerdir : onun yeteneklerini, ilgilerini gereksinimlerini ve elde bulunan olanakları anlaması ve bu şekilde kendini tanıması, kendisine en uygun biçimde davranabilmesi için bireye yardım eder. Bireye yardım edebilmek için onu tanımak gereklidir. Bireyi tanıma, genel olarak bir insanın hangi özelliklere ne ölçüde sahip olduğunu bilmek demektir. Ayrıca bireyin kendini tanıması ve gizli güçlerini geliştirmesi için de bireyin özelliklerinin

ayrıntılı olarak bilinmesi gerekir (Yeşilyaprak, Güngör, Kuşç. 1996, s.161-162).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğretmen; eğitim sisteminin en önemli unsurlarından biridir. Sistemi oluşturan bütün unsurların; öğretmen, öğrenci, öğretim programları, uygun eğitim ortamı, uygulanan yöntem ve tekniklerin daha kaliteli ve daha çağdaş olması, sürekli değişen şartlara göre yenilenmesi ve gelişmesi gerekmektedir. Sistemin her bir parçası eğitim sürecini ve sonucunu etkiler. Eğitim sisteminin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar çok yönlü düşünülmelidir.

Eğitim-öğretimin bütün sorumluluğu öğretmene yüklenemez. Bunun için öğretmene destek olabilecek yönetime ve yardımcı personele ihtiyaç vardır. Sistemin sağlıklı işleyebilmesi için program geliştirme, ölçme değerlendirme, özel eğitim rehberlik, eğitim yönetimi, sanatlar eğitimi vb. alanlarda uzmanlığını almış personelin öğretmenle birlikte çalışması son derece önemlidir.

Öğretmenlerimizin, öğrencileri tanımaya dönük olarak yapacakları çalışmaları arttırmaları, eğitimde ve öğretimde başarılı olmalarına katkı sağlayacaktır. Kabul edilmelidir ki; ülkemizdeki okullarda sınıflardaki öğrenci sayılarının çok olması, öğretmenin öğrenciyi tanımasını güçleştirmekte ve dolayısı ile de hem öğretmenin hemde öğrencinin başarısını ve performansını olumsuz etkilemektedir.

Eğitimde bireysel farklılıkların ön plana çıkarılarak; eğitim-öğretim etkinliklerinin bireysel farklılıklara göre yapılması öğrenci başarısını arttıracaktır. Elbette ki uygulamanın başarısı öğretmenin ve öğrencinin nitelikli olması ile doğrudan

ilgilidir. Öğretmen bireyin tanınması ile ilgili bireyin ölçülebilir niteliklerini ölçmede sorunlar yaşar ise bireyi tanımada bir sonuç alması mümkün değildir.

Öğretmenlerimizin nitelikli olarak yetiştirilmesinde hiç kuşkusuz öğretmen yetiştiren kurumlara ve eğitim fakültelerine büyük görevler düşmektedir. Yetişen öğretmen adaylarının, uygulamada daha fazla yer almaları, köy, kasaba, kent okullarına gönderilerek bizzat oralarda yaparak, yaşayarak, birtakım sorunları yerinde tespit etmeleri, öğretmen adaylarının aldıkları eğitimin ciddiyetini kavramaları ve bilinçli davranmaları açısından önemlidir.

Okullarımızda rehber öğretmenlerin yeterince olmaması öğrencin tanınması ve sorunlarına çözüm bulunması yönünden sıkıntılara sebep olmaktadır. Her okulda en az bir tane rehber öğretmenin olmasına önem verilmeli, sınıf öğretmeni ile rehber öğretmen ortak çalışma yürütmeli ve öğrencinin tanınması, yönlendirilmesi ve rehberlik yapılması hususunda sonuçları beraber değerlendirmeleri sağlanmalıdır.

Öğretmenlerin, okulda çocukla olan iletişimini arttırmaları, ev ziyaretlerine gitmeleri yararlı olacaktır. Öğrencinin bilişsel, duygusal, sosyal açıdan tanınmasını sağlayacak, öğretmen çocukla ilgili bir sorunla karşılaştığında hem çocukla daha iyi bir iletişime girecek hemde sorunla ilgili çözüm üretebilecektir.

Okullarında öğrenci velisi ile öğretmenin sık sık görüşmesi, çocuk hakkında bilgi alış verişinde bulunulması, çocuğun tanınması, ilgi ve isteklerinin bilinmesi, arkadaş grubu hakkında görüşülmesi, evdeki tavır ve davranışlarının konuşulması, okuldaki durumu hakkında bilgi verilmesi, başarı ve başarısızlığının

nedenlerinin bilinmesi gibi konuların görüşülerek çocuğa yardım noktasında en uygun yöntemin seçilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Y., 1989, Türk Eğitim Tarihi. Ankara Üniversitesi Basımevi, 3. baskı, Ankara.
- Başar, H., 2001, Sınıf Yönetimi, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- Başaran, İ. E., 1993, Eğitim Yönetimi. Gül Yayınevi, Ankara.
- Bilen, M., 1996, Plandan Uygulamaya Öğretim. Dördüncü baskı. Ankara.
- Binbaşoğlu, C., 1999, Genel Öğretim Bilgisi. Ankara ; Kadioğlu Matbaası.
- Bloom, B. S., 1995, İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. Çeviren: Durmuş Ali Özçelik. İstanbul ; Milli Eğitim Yayınları.
- Çakmak, M., 2000, Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar. Ankara ; Nobel Yayın Dağıtım, , s. 25-27.
- Çelikkaya, H., 1997, Eğitime Giriş. İstanbul ; Alfa Basım Yayım Dağıtım,
- Demirbolat, A., 2000, Sınıf Yönetimi. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, s. 27-48.
- Ergun, M. ve diğerleri., Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Ocak Yayınları.
- İlhan Ç. A., 2004, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Yıl:5, Sayı:58, s: 57, Aralık
- Kuzgun, D., Eğitimde Bireysel Farklılıklar. Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.
- Öğretmen Yeterlikleri, 2002, M.E.B.Öğretmen Yetiştirme ve

- Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ankara:
Milli Eğitim Basımevi.
- Özgüven, İ. E., 1998, Bireyi Tanıma
Teknikleri, Pdrem Yayınları.
- Varış, F., 1988, Eğitim Bilimine Giriş,
Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri
Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Yeşilyaprak, B., 2000, Eğitimde Rehberlik
Hizmetleri, Nobel Yayıncılık,
Ankara.
- Yeşilyaprak, B., Güngör, A. ve Kuç,
G.,1996, Eđitsel ve Mesleki
Rehberlik. 2. Baskı, Varan
Matbaacılık, Ankara.
- Yılmaz ve Diğerleri., 2004, Bilim ve Aklın
Aydınlığında Eğitim, Yıl:5, Sayı:58,
s:50.